

Azərbaycanın görkəmli kimyaçı alimləri

Sadiq Sadiqzadə
(Ordubad, 29 dekabr
1917 - 3 noyabr 1988)

1937-ci ildə N.Nərimanov adına Sənaye Texnikumunun kimya bölməsini bitirdikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinin kimya fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 1939-1946-cı illərdə Hərbi Dəniz Donanmasında qulluq etmişdir. 1949-cu ildə Bakı Dövlət Universitetini bitirdikdən sonra Azərbaycan Elmlər Akademiyası Kimya İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş və dissertasiya işini yerinə yetirmək üçün SSRİ EA Ümumi Kimya İnstitutuna (Moskva şəhəri) ezam edilmişdir.

1953-cü ildə "Bir sıra silisium tərkibli karbohidrogenlərin sintezi və reaksiyaları" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək kimya elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır. Həmin il Kimya İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsinə seçilmiş və yenidən SSRİ Elmlər Akademiyası Ümumi Kimya İnstitutuna (ÜKI) ezam edilmişdir. 1962-ci ildə Moskvada ÜKI-nin Elmi Şurasında kimya elmləri doktoru dərəcəsi almaq üçün "Katalitik üsulla karbofunktional qruplu silisium üzvi birləşmələrin sintez üsulları" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1965-ci ildə "Üzvi kimya" ixtisası üzrə professor adına layiq görülmüşdür.

S.Sadiqzadə Azərbaycan Milli EA Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunda Polimerlərin kimyası şöbəsinə və Sintetik kauçukun kimyası laboratoriyasına rəhbərlik etmişdir. 1965-73-cü illərdə isə o, Azərbaycan EA Neft-Kimya Problemləri İnstitutunun Sumqayıt filialının direktoru işləmiş və həmçinin Epoksid birləşmələrinin kimyası laboratoriyasının rəhbəri olmuşdur. O, elmi-tədqiqatla yanaşı, pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuş, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının (indiki Azərbaycan Neft və Kimya Sənaye Universiteti) kimya-texnologiya fakültəsində YMB kimyası kafedrasının müdiri (1964-1967) və professoru (1967-1970) vəzifəsində çalışmışdır. 1973-cü ildən tamamilə pedaqoji işə keçmiş, Azərbaycan Texniki Universitetində və İnşaat Mühəndisləri İnstitutunda Ümumi kimya kafedrasına rəhbərlik etmişdir. Professor S.Sadiqzadə polifunksional silisium üzvi, epoksid, YMB və onların reaksiyaya girmə qabiliyyətinin tədqiqi sahəsində geniş elmi-tədqiqat işləri aparən görkəmli alim idi.

Professor S.Sadiqzadənin element üzvi, YMB, üzvi kimya və neft-kimya sintezi sahəsində apardığı elmi-tədqiqat işləri 5 monoqrafiya və dərslikdə, 450-dən artıq elmi əsərdə, o cümlədən 70 müəlliflik

lik şəhadətnaməsində öz əksini tapmışdır. Onun rəhbərliyi ilə 1 elmlər doktoru, 40 elmlər namizədi yetişdirilmişdir. O, dəfələrlə respublika elmini ən mötəbər beynəlxalq konfrans və simpoziumlarda (Yaponiya, Almaniya, Macarıstan) ləyaqətlə təmsil etmiş və dərin məzmunlu məruzələrlə çıxış etmişdir.

II Dünya müharibəsi cəbhələrindəki fəaliyyətinə görə bir sıra orden-medallarla, həmçinin "Əmək veteranı" medalı ilə təltif olunmuşdur.

Mustafa Salahov
(Bakı, 29 avqust 1931)

1950-ci ildə Şamaxı şəhər 1 sayılı orta məktəbini bitirdikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinin kimya fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 1951-ci ildə təhsilini davam etdirmək üçün Nijni-Novqorod Dövlət Universitetinin kimya fakültəsinə göndərilmiş və 1955-ci ildə oranı Fiziki-kimya ixtisası üzrə bitirdikdən sonra təyinatı Sumqayıt Sintetik kauçuk zavoduna verilmişdir. Orada kimyaçı kimi müxtəlif vəzifələrdə çalışdıqdan sonra 1958-ci ildə əvvəlcə Azərbaycan Elmlər Akademiyası Neft İnstitutunun, sonralar yeni yaradılmış Azərbaycan EA Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun aspirantı olmuşdur.

1964-cü ildə "Qaynar katalizator layında S4-S5 alken və alkadienlərin tam xlorlaşması sahəsində tədqiqatlar" mövzusunda namizədlik, 1974-cü ildə isə "Polixlorotriklopetadienlərin bəzi tsikloheksen dienofilləri ilə kondensasiyasının tədqiqi" mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. 1979-cu ildə üzvi kimya ixtisası üzrə professor adını almışdır. Professor M.Salahov tərəfindən Dils Alder və "En" reaksiyalarının plan-qeyri simmetrik dienofillər sırasında və həmçinin tsikloolefinlərin bromlaşma və epoksidləşmə reaksiyalarının stereokimyası, kinetika və mexanizmi öyrənilmiş və stereo spesifik xüsusiyyətləri tapılmışdır. Onun rəhbərliyi ilə yüksək termostabil odadavamlı stereo müntəzəm polimerlərin alınmasının yeni yolları göstərilmiş və bunun üçün fəza quruluşu məlum monomerlər, anti-piren təbiətli birləşmələrin sintez üsulları verilmişdir. Görkəmli alimin elmi nəticələri 550 elmi əsərdə, o cümlədən 171 müəlliflik şəhadətnaməsində və 12 patentdə öz əksini tapmışdır. Onun rəhbərliyi ilə 2 elmlər doktoru və 28 elmlər namizədi hazırlanmışdır.

Professor Mustafa Salahov bir çox beynəlxalq simpozium və konfransların iştirakçısı olmuş və

dərin məzmunlu elmi məruzələrlə çıxış etmişdir. M.Salahov 1993-1994-cü illərdə Türkiyənin TUBİTAK Mərmərə Araşdırma Mərkəzinin (İstanbul) dəvəti ilə poliimidlər, füllerenlər və dioksinlərə dair tədqiqatlar aparmışdır. M.Salahov respublikanın Əməkdar İxtiraçısı, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvüdür.

Abbasqulu Quliyev
(Zəngəzur, 13 noyabr 1940)

1957-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin kimya fakültəsinə qəbul olunmuşdur. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra Sumqayıt Səthi aktiv maddələr zavoduna işləmək üçün göndərilmişdir. 1964-1968-ci illərdə keçmiş SSRİ Elmlər Akademiyasının (EA) Yüksək Molekullu Birləşmələr İnstitutunun (Sankt-Peterburq) aspiranturasında oxumuşdur. 1970-ci ildə "Alkenitsiklopropanların sintezi və polimerləşməsinin tədqiqi" mövzusunda namizədlik, 1987-ci ildə "Vinilsiklopropanlar birləşmə, telomerləşmə və polimerləşmə reaksiyalarında" mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. 1989-cu ildən professor adına layiq görülmüşdür. Professor A.Quliyev Üzvi kimya və yüksək molekullu birləşmələr kimyası sahəsində ixtisaslaşmışdır. Onun əsas tədqiqat obyektini funksional əvəzli vinilsiklopropanların birləşmə və izomerizasiya polimerləşmə reaksiyalarının elmi əsaslarının yaradılması, karbon və tsiklopropan kimyasının inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. O, 9 elmlər namizədi hazırlamışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının kimya elmləri üzrə Ekspert Şurasının üzvüdür. 1997-ci ildən Azərbaycan Sənaye İnstitutunun (Sumqayıt Dövlət Universitetinin) professorudur.

Onun apardığı elmi tədqiqatların nəticələri 200-dən artıq elmi əsərdə, o cümlədən 56 müəlliflik şəhadətnaməsində öz ifadəsini tapmışdır.

Professor A.Quliyev keçmiş İttifaqda, Türkiyədə keçirilən bir sıra Beynəlxalq konfransların iştirakçısı olmuş və məruzə ilə çıxış etmişdir. Macarıstan, Bolqarıstan, İngiltərə, Almaniya, Braziliya və İspaniyada keçirilən konfransların materiallarında elmi əsərləri dərc edilmişdir.

A.Quliyev Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, respublikanın Əməkdar elm xadimidir.

Orxan Vahidoğlu,
"iki sahil"